

Talouselasku ja Emmaus-liike / Ulla Hoyerin alustus Tammisaarella 19.9.10

Kuten Uffe äsken sanoi, maapallon resurssit ovat rajatut. Elokuun lopussa olimme käyttäneet kaikki maapallon tänä vuonna tuottamat uusiutuvat luonnonvarat. Sen jälkeen, eli vuoden viimeisen kolmanneksen, elämme yli varojemme.

Jollemme reagoi pian meidän on vaikea katsoa lapsiamme ja lastenlapsiamme silmiin, koska siirrämme vain ongelmat heidän niskoilleen.

'Kestävä kehitys' kuulosti aikanaan hyvältä idealta. Kehityimme, mutta kestävällä pohjalla, niin että tuleville sukupolville jää mahdollisuuksia elää ja nauttia maapallostamme.

'Kestävä' on edelleen hyvä sana: kaikki me haluamme kestävänsä tulevaisuuden. Mutta sanaa 'kehitys' ei enää voi nähdä vain positiivisena. Siihen liittyy idea muutoksesta länsimaiden malliin. Köyhien maiden pitäisi ottaa meiltä esimerkkiä, kehittyä meidän kaltaisiksemme, usein vielä meidän ehdoillamme, eikä niin, että he saisivat itse päättää, mitä muutoksia he haluavat.

Lisäksi kehittyminen useimmiten yhdistetään taloudelliseen kasvuun, kehitystä ei voi tapahtua, jollei talous ja materiaallinen kulutus kasva.

Marko Ulvilan ja Jarna Pasasen uudessa kirjassa Vihreä Uusjako löytyy neljä tulevaisuudenskenaariota:

- Vihreä kapitalismi
- Ekodiktatuuri
- Sivilisaation syöksykierre
- Vihreä uusjako (sisältää talouselasku-ajatusta)

Jos taloudellinen kasvu ja iankaikkinen materiaallinen kasvu vie meidät ympäristökatastrofin partaalle, jos 'kestävä kehitys' ja teknologiset vihreät ratkaisut eivät tarpeeksi pian paranna tilannetta, mitä muita vaihtoehtoja meillä on, jotta pääsisimme kestäväälle polulle?

Muutamia taloustieteilijät, sosiologit ja ympäristöaktivistit ovat lähteneet etsimään ratkaisua tälle ongelmalle. Yksi edelläkävijöistä tässä tutkimuksessa on ranskalainen professori filosofi Serge Latouche, joka on ehdottanut, että luopuisimme talouskasvupakosta. Latouche oli kutsuttu kertomaan tästä Kansainvälisen Emmauksen maailmankokoukseen Sarajevoon v. 2007. Olimme silloin aivan ymmällämme, ajatus oli uusi ja mullistava.

Sen jälkeen 'talouselaskusta', englanniksi degrowth, ranskaksi décroissance, on ryhdytty keskustelemaan laajemminkin. Helsingin Sanomissa on ollut useita kirjoituksia siitä, ja vaikuttaakin siltä, että Suomi on pohjoismaista aktiivisin tällä saralla.

Ensi perjantaina, 24.9, Helsingissä järjestetään Kasvu murroksessa -niminen

konferenssi, johon tulee Latouchen lisäksi useita 'talouslaskun' kansainvälisiä asiantuntijoita. Aion mennä sinne kuuntelemaan ja oppimaan lisää.

Kysymys talouden laskusta on tosi vaikea: joka päivähän kuulemme, että jos talous ei kasva, se johtaa työttömyyteen ja hyvinvointivaltion alasajoon. Mitä siis nämä talouslaskun puolestapuhujat ehdottavat?

- He haluavat laittaa talouden siihen, mihin se kuuluu: palvelemaan ihmisiä eikä kuten tänään, nythän ihmiset palvelevat taloutta. He puhuvat vihreiden verojen ja julkisten, ympäristöystävällisten ja kestävien investointien puolesta.

- Työtä pitäisi jakaa tasaisemmin ja vapaa-aikaa vastaavasti lisätä. Työn taloudellisen tuottavuuden sijaan muille työn ulottuvuuksille, kuten sen todellisille vaikutuksille yhteiskunnan ja ympäristön kannalta, tulisi antaa enemmän painoarvoa. Työn palkitsemisessa tulisi huomioida, mitä hyötyä tehdyllä työllä on meille kaikille.

- Uudentyyppisiä hyvinvointimalleja pitäisi kehittää, esimerkiksi kansalaispalkkaa, minimi- ja maksimipalkkaa.

- Maiden hyvinvoinnin mittaamiseksi olisi siirryttävä pois BKT:stä. Muita mittareita on jo kehitetty, esimerkkinä Happy Planet Index, joka huomio kansalaisten tyytyväisyyden tuntua, eliniän odotetta ja ekologista jalanjälkeä. Paras maa tällä skaalalla on Costa Rica.

Degrowth, talouslasku, on elintapojen vapaaehtoista yksinkertaistamista ja muutosta kohti ekologisesti kestäväää, sosiaalisesti oikeudenmukaista ja tasa-arvoista yhteiskuntaa, jossa yksilöiden ja ympäristön hyvinvointi ei ole riippuvainen materialistisista arvoista.

Talouslasku tarkoittaisi kohtuutta mutta ei puutetta eikä köyhyyttä. Vähemmän voikin tarkoittaa enemmän: jos luovumme ahneudesta rahaan ja tavaroihin, elämämme voisi olla parempaa, yksinkertaisempaa, mutta sosiaalisesti rikkaampaa, siinä olisi enemmän aikaa perheelle ja ystäville sekä enemmän elämyksiä luonnossa ja kulttuurin piirissä. Samalla saisimme elämän, joka ei tuhoa sitä ekosysteemiä, josta olemme riippuvaisia.

Kanadalainen taloustieteilijä Peter Victor (yksi ensi perjantain konferenssin pääpuhujista) on laskenut, että Kanadan kansalaisten hyvinvointi ja työllisyys voidaan taata ilman bruttokansantuotteen kasvua. Tärkeimmät keinot ovat työajan lyhentäminen, fossiilisten polttoaineiden reipas verotus ja runsaat tulonsiirrot köyhille.

Mutta, ja tämä on tärkeää: talouskasvun tutkijat suosittelevat talouslaskua vain rikkaille jälkiteollisille maille, kuten Suomelle.

Kestäväää taloudellista kasvua tarvitaan Etelän maissa, joissa kansa joutuu

kamppailemaan jokapäiväisestä leivästä.

Toinen tärkeä asia: Talouslasku ei pyri korvaamaan kasvutaloutta tarjoamalla kaikenkattavaa uutta teoriaa ja maailmanlaajuista uutta yhteiskuntajärjestelmää. Päinvastoin, degrowth-yhteiskunta voi järjestyä lukuisilla eri tavoilla riippuen paikallista olosuhteista ja paikallisesta kulttuurista. Moniäänisyys ja monimuotoisuus ovat ajattelun keskeisiä lähtökohtia

Emmaukselle, kuten kaikille muillekin, talouslasku on uusi idea. Mutta Emmaus-liike on jo 60 vuoden ajan harjoittanut toimintaa, josta voi olla hyötyä talouslaskuyhteiskunnassa. Yhteisö on sosiaalinen ja säästäväinen elämänmuoto. Työn jakaminen ja vaikeamassa tilanteessa olevien ihmisten auttaminen on Emmauksen solidaarisuuden peruspilareita. Kierrätys oli alussa Emmaukselle vain varainhankintatapa, mutta siitä on tullut tärkeä ympäristöteko.

Emmaus Eurooppa onkin kokoamassa Euroopan Emmaus-ryhmien ympäristökäytäntöjä pieneen vihkoon, joka nyt syksyllä lähetetään kaikille ryhmille. Tarkoituksena on jakaa kokemuksia ja ideoita sekä kannustaa keskustelua ympäristöasioista.

Emmauksen tapainen liike voi olla mukana siirtymisessä kestävämmälle polulle edistämällä todellisia vaihtoehtoja, näyttämällä miten ihmiset voivat pienentää ekologista jalanjälkeään, vaikka he samalla parantavat köyhimpien elinoloja.

Mutta vaikka nämä konkreettiset teot ovat tärkeitä ja ovat yksi tapa muokata mielipiteitä, Emmaus voisi mielestäni ottaa myös muita askelia. Vedoten näihin omiin ruohonjuuritason tekoihin olemme oikeutettuja ottamaan kantaa, vaikuttamaan, nostamaan ihmisten tietoisuutta: nyt on korkea aika muuttaa elämäntapojamme, sekä tukemaan päätöksentekijöitä, jotka ovat halukkaita ottamaan tarpeellisia mutta ei-suosituttuja askelia kestävämpää yhteiskuntaa kohti.

Emmauksen kansainvälisyys antaa meille vielä erityisvastuun: koska meillä on jäsenryhmiä niin pohjoisessa kun etelässä, meidän on pidettävä huolta siitä, että talouslaskukeskustelu, joka on saanut alkunsa rikkaissa maissa, huomioi köyhien maiden ongelmat. Ylipäätään keskustelussa on kuunneltava ja kunnioitettava yhteiskuntiemme huonomassa asemassa olevia ja köyhyyden syihin on myös löydettävä ratkaisuja.

Tämänhetkinen talouskriisi näyttää, että talouskasvu ei ole pystynyt luomaan taloudellista vakautta eikä varmistamaan ihmisten toimeentuloa. Tämä kriisi antaakin meille erinomaisen tilaisuuden muutokseen ja uudenlaiseen ajatteluun.

On tärkeää että ryhdymme miettimään näitä asioita, jotta muutos voisi tapahtua hallitusti ja demokraattisesti. Jos päätöksiä joudutaan tekemään katastrofin partaalla, asioihin ei enää ole aikaa syventyä ja ihmisiä ei ehditä osallistaa. Silloin ehkä joudumme ekodiktatuuriin Pentti Linkolan malliin.

Kuten sanoin jo alussa, olemme vastuussa tuleville sukupolville. Meidän on toimittava niin, että ihmiskunta voi menestyä ja kukoistaa – maapallomme ekologisten rajojen sisällä.

Tähän tarvitaan tietenkin yhteistyötä muiden järjestöjen ja verkostojen kanssa. Tehtävämme on rakentaa sosiaalisesti oikeudenmukainen ja tasavertainen yhteiskunta, joka on ekologisesti kestävä ja perustuu solidaarisuuteen ja kunnioitukseen – sekä ihmisiä että luontoa kohtaan.

Gandhi sanoi sen hyvin: Live simply – that others may simply live.

Elä yksinkertaisesti, niin että muut voivat yksinkertaisesti elää.

Kymmenen kohtuullista vaatimusta

1. Elämäntavan syvälinen muutos on välttämätön. Pelkkä teknologia ei pelasta.
2. Tarvitaan yhteisiä sitovia rajoituksia kulutukseen. Tulevien sukupolvien pöydästä syöminen on lopetettava.
3. Energian käytön vähentäminen on ainoa mahdollisuus vastata riittävän nopeasti ilmastokriisin haasteeseen. Kulutusta on supistettava oikeudenmukaisesti ja hallitusti.
4. Ydinenergian ja uraanikaivosten tilalle kotimainen, hajautettu ja uusiutuva energiantuotanto.
5. Mainontaa on rajoitettava. Se luo keinotekoisia tarpeita.
6. Paikallisen tiedon tuhoaminen on lopetettava. Kokemusperäistä viisautta tarvitaan ekologisesti kriisiytyvässä maailmassa.
7. Luonnonvarojen kuluttamista on verotettava progressiivisesti.
8. Asevarustelu on lopetettava. Se vie ihmiskunnalta voimavarat ilmastokriisin torjunnasta.
9. Rajallisella maapallolla on luovuttava tavoittelemasta jatkuvaa kasvua.
10. Kohtuus arvoonsa. Se on vapautta kulutusriippuvuuksista.

Kohtuus vaarassa -kansalaisseminaari 24.10.2009 Kolilla

<http://www.kohtuusvaarassa.com>